

Manuscrisele de la Marea Moartă

Traducere din ebraică, introducere și note:

THEODOR H. GASTER

Traducere din limba engleză:

Simona Dumitru

EDITURA HERALD

București, 2018

Cuprins

PREFAȚĂ	7
INTRODUCERE	13
SLUJIREA LUI DUMNEZEU. STATUTUL COMUNITĂȚII	50
INTRODUCERE	53
MANUALUL DE DISCIPLINĂ	60
DOCUMENTUL SADOCHIT	88
FORMULARUL BINECUVĂNTĂRIILOR	121
INTRODUCERE	133
IMNURILE ÎNCEPĂTORILOR	136
CARTEA IMNURILOR	147
CUVÂNTUL LUI DUMNEZEU. STUDIUL SCRIPTURII	237
INTRODUCERE	241
PREDICA LUI MOISE (O PARAFRAZĂ A LEGII)	246
CARTEA LUI MIHEIA	250
CARTEA LUI NAUM	253
CARTEA LUI HABACUC	256
PSALMUL 37	272
INTRODUCERE	283
RĂZBOIUL FIILOR LUMINII	
ÎMPOTRIVA FIILOR ÎNTUNERICULUI	289
MANUALUL DE DISCIPLINĂ	
PENTRU VIITOAREA FRĂȚIE A LUI ISRAEL	320
NOUL LEGĂMÂNT	325

APENDICE	331
JUDECATA DE APOI	328
INTRODUCERE	333
MEMORIILE PATRIARHILOR	337
CARTEA LUI ISAIA	350
ÎMPĂRĂȚIA CE VA SĂ VINĂ	355
REGELE MESIANIC	356
EPOCA MESIANICĂ	359
ANEXE	365
SURSE	367
PENTRU O LECTURĂ SUPLIMENTARĂ	370
INDEX ANALITIC	373
CITATE ȘI PARALELE BIBLICE	393

SLUJIREA LUI DUMNEZEU

Statutul Comunității

„...și, cei ce iubesc singurătatea, fugiți de la ei, precum vâd-
oile ce scapă din cușca lor.”

Am răstăcit în parte în-și în răboșească de rău.”

Psalmul lui Salomon, 11, 15-16

Introducere

Deoarece Comunitatea se considera adevărata Congregație a Israelului, însărcinată cu misiunea clară de a păstra Legea și Legământul lui Dumnezeu într-o epocă de apostazie și confuzie, de a aduce oamenii pe calea cea dreaptă înaintea de Judecata de Apoi și de a purta ultima bătălie împotriva celor lipsiți de credință, ea s-a organizat în ceea ce s-ar putea descrie ca „biserica”. O astfel de organizație necesită un set formal de principii și o constituție, iar toate acestea sunt expuse în cele două documente cunoscute drept *Manualul de Disciplină* și *Documentul Sadochit*.

Primul este conținut într-unul dintre manuscrisele descoperite la Qumran în 1947. Ultimul, pe de altă parte, a fost cunoscut de mai multă vreme din două copii din secolul al XII-lea găsite de Solomon Schechter, între 1896–1897, în sinagoga Ezra din vechiul Cairo (Fostat), care făceau parte din *geniza*¹ sau depozitul de „manuscrise înlăturate”. Deși a fost publicat în 1910, abia după ce au fost descoperite textele de la Qumran au ieșit la iveală adevăratul caracter al acestui document și legătura lui cu Obștea de la Marea Moartă. Această legătură este evidentă încă din *Manualul de Disciplină* și s-a

¹ Depozite de manuscrise ce nu mai erau folosite, considerate eretice. Descoperirea făcută de Solomon Schechter, pe 13 mai 1896, a unui fragment în ebraică al *Eclesiastului* a atras atâta atenție asupra a ceea ce însemna „geniza”, încât termenul este aplicat acum depozitului de manuscrise găsite la Fostat, lângă Cairo. Aceasta era o biserică dedicată Sfântului Mihail, care, după cucerirea Egiptului de către Hosroe, a devenit sinagogă. (N. tr.)

Respect pentru oameni și cărți

confirmat prin faptul că un fragment al unei copii timpurii a fost găsit într-una dintre peșterile de la Qumran.

Ambele documente sunt compilații. Sunt, ca să spunem așa, locul comun al unor formulări variate și diferite ale Codului și Principiilor ce au fost puse la un loc. Acest lucru este evident mai ales în cazul *Manualului de Disciplină*, dintr-o lungă interpolare ce relatează doctrina Celor Două Instincte ale Omului (r. iii-iv) și care era destinată mai ales „pentru folosul supraveghetorului” (literal, „cel care îi va aduce pe alții la vederea lăuntrică”), arătând că această secțiune era de fapt punctul principal al unei predici. În cazul *Documentului Sadochit*, o distincție clară poate fi recunoscută între partea de început, care este în sine un discurs omiletic despre istoria Comunității și doctrina celor Rămași, și secțiunea imediat următoare, ce recită regulile ordinului.

Ambele documente au fost destinate *Comunității ca întreg*, și nu doar celor din așezarea de la Qumran. *Documentul Sadochit* face această clarificare, distingând între regulile ce trebuie urmate „în cetate” și cele de urmat „în tabere (sau așezări)” – o distincție făcută și de afirmația lui Josephus cum că esenienii aveau comunități în multe cetăți.

Interesul major al acestor documente stă în legătura avută cu ceea ce Josephus și Philon ne spun despre organizarea esenienilor. În mare, este vorba despre același sistem de probă și inițiere; aceleași trepte pentru „gradele purității”; aceleași împărțiri în comun a bunurilor, aceleași mese în comun; aceleași organizare în privința „supraveghetorilor”; aceleași măsuri împotriva blasfemiei sau celor asemănătoare; și aceleași reguli în privința participării la adunările publice – pentru a nu mai menționa și alte elemente similare de mai mică importanță. Sunt, desigur, diferențe și acestea i-au făcut pe mai mulți sa-

vanți să fie precauți în a identifica prematur Comunitatea cu esenienii. Trebuie amintit însă că Josephus și Philon descriu condițiile așa cum se găseau în primul secol al erei creștine, pe când documentele noastre pot reflecta o perioadă timpurie a relațiilor, chiar până la hasidimii (evlavioșii) vremii macabeene, care erau predecesorii spirituali ai esenienilor.

Un punct de diferențiere ce a fost frecvent amintit este că, printre esenieni, bărbații erau inițiați o dată pentru totdeauna, în vreme ce – se susține – *Manualul* prescrie o repetare anuală. Aceasta însă constă de fapt într-o proastă înțelegere a ceea ce spune în realitate *Manualul*; pentru că de fapt nu prescrie o inițiere anuală, ci doar o *reevaluare anuală a comportamentului* în ideea de a înlătura sau, dimpotrivă, de a permite o reevaluare a fiecăruia în virtutea „gradelor de puritate”.

Nu mai puțin interesante și probabil mai incitante decât legătura avută cu esenienii sunt numeroasele paralele pe care aceste texte le au cu organizarea Bisericii creștine primare. Comunitatea își dă sieși aceeași denumire (*‘edah*) pe care primii creștini din Palestina o dădeau Bisericii lor. Același termen este folosit pentru a desemna adunarea legislativă așa cum era folosit de acea comunitate pentru a denumi consiliul bisericii. Există doisprezece „bărbați ai sfințeniei” care au rolul de călăuzitori ai comunității – o corespondență remarcabilă cu cei doisprezece Apostoli. Acești bărbați au trei superiori, care răspund la numele de Ioan, Petru și Iacov, asemenea celor trei stâlpi ai Bisericii (Galateni, 2.9 f.). Există un sistem precis de *mebaqquerim* sau „supraveghetori” – un echivalent exact al grecescului *episkopoi* sau „episcopi” (înainte de a dobândi funcții *sacerdotale*). Iar Comunitatea se descrie ca „pregătind calea în deșert” – cuvinte pe care Ioan Botezătorul le-a citat din Vechiul Testament pentru a-și defini misiunea (Ioan 1.23).

Manualul de Disciplină și *Documentul Sadochit* pot fi comparate de fapt cu *Didahia*, *Didascalica Apostolorum* și *Constituțiile Apostolice* – primele documente ce fac referire la organizarea Bisericii primare. Într-adevăr, dacă ne îndepărtăm de terminologia grecească prin care detaliile acelei organizări ne-au parvenit aproape în totalitate și dacă o traducem apoi în ebraică sau arameică, vom afla că există o legătură remarcabilă cu textele găsite la Qumran, demonstrând că acestea reflectă un tip de organizare religioasă pe care biserica creștină primară s-a bazat în mare parte.

O legătură între cele două mari coduri este fragmentara *Carte a Binecuvântărilor*. Acest mic document oferă protocolul pentru schimbul de binecuvântări între membrii comunității. Aceste binecuvântări sunt bazate pe binecuvântarea preoțească din Numeri (6.24–26), cuvintele străvechi fiind interpretate și elaborate în fiecare caz astfel încât să aibă o aplicare specială asupra persoanei căreia îi sunt adresate. Interpretările se bazează pe procedeul, cunoscut din literatura rabinică, de a afla alte sensuri dintr-un text scripturar corelându-l cu alte pasaje în care aceleași cuvinte sunt folosite cu sensuri diferite.

Astfel, formula „Domnul să te binecuvânteze” este tacit asociată cu un pasaj asemănător din Psalmi 68.26, unde cuvântul „binecuvântare” apare alături de expresia „fântâna Israelului”. Acestea sugerează ideea că binecuvântarea constă de fapt în a bea din Fântâna Divină.

Asemănător, fraza „și păzește-te” trimite simultan la pasaje precum Deut. 7.12: „Domnul va ține legământul față de tine” și Psalm 121.7: „Domnul te va ține departe de rău”. Ea evocă deopotrivă ideea că binecuvântarea constă în menținerea Legământului și în protejarea de influențele satanice.

Din nou, cuvintele: „Domnul și-a ridicat chipul” sunt interpretate în lumina diferitelor sensuri ale cuvântului „a ridica”, de a ridica sufletul din groapă, sabia și steagul în luptă, obstacolele din cale.

Această metodă de interpretare a Binecuvântării Preoțești poate fi admirabil ilustrată de modul în care este de fapt expusă în textul clasic rabinic *Sifre*, o compilație alcătuită din cele mai timpurii surse, în secolul al III-lea d.Hr.

Și păzește-te: Rabbi Isac spune: aceasta înseamnă păzește-te de înclinațiile diavolești, chiar dacă Scriptura spune: „Că Domnul este nădejdea ta și va feri piciorul tău de cursă” (Prov. 3.26). O altă explicație ar fi că expresia trimite la a te păzi de demoni, chiar dacă Scriptura spune: „Și-a trimis îngerii să aibă grijă de tine, să te țină deoparte de ce este rău” (Ps. 91.11). Totuși, o altă explicație ar putea trimite la faptul că Dumnezeu va ține cu tine Legământul făcut cu strămoșii tăi, după cum este spus: „Domnul Tău va ține pentru tine legământul, și mila Sa se va lăsa asupra ta, precum a făcut-o și cu strămoșii tăi” (Deut. 7.12). Sau, din nou, cuvintele pot fi înțelese în sensul că Dumnezeu va ține (minte) pentru tine pedeapsa nimicirii, după cum spune Scriptura: „Străjerule (ebr. Păzitor), cât mai este până trece noaptea? Și străjerul (adică, Cel ce știe timpul) răspunde: Zorile vin, dar este încă noapte” (Is. 21.11–12). În sfârșit, cuvintele se pot referi la faptul că Dumnezeu îți păzește sufletul în ceasul morții, chiar dacă Scriptura spune: „Sufletul domnului meu va fi legat (adică, ținut drept) în mănunchiul vieții” (1 Sam. 25.29); sau a-ți ține pașii departe de ce e rău, după cum este spus: „El va păzi pașii celor cu credință în suflet” (1 Sam. 2.9).

Aceeași compilație, am putea adăuga, are și interpretări la cuvintele: „Să caute Domnul asupra ta cu fața să strălucească

și să te miluiască”, ce sunt în perfect acord cu cele din micul nostru document:

Să te miluiască: Aceasta înseamnă să te miluiască în fața tuturor fapturilor... sau să-ți dea harul cunoașterii și al înțelegerii, al înțelepciunii și pătrunderii... sau, din nou, să te milostivească cu înțelepciunea Torei.

În transcrierea *binecuvântărilor* preoților, în general, și a marelui preot, în mod special, documentele noastre adoptă din nou o altă cale. Ele pun accentul pe diferitele simboluri ale ofierii preoțești. Astfel, de vreme ce preotul oficiază în „loc sfânt”, binecuvântarea este chemată asupra lui pentru ca el să poată sluji mai departe în „locul sfânt” ceresc. De vreme ce marele preot purta o coroană sau mitră, se invocă asupra lui pentru a fi încoronat de Dumnezeu cu diadema cinstei veșnice. De vreme ce preotul primește de regulă prima parte a ofrandelor, este onorat în speranța că se va bucura de „prima parte a bucuriilor”; și de vreme ce este un slujitor la altar, că ar „împărtași soarta îngerilor slujitori”. (Acest ultim lucru, după cum se poate observa, are, de asemenea, o paralelă remarcabilă în *Sifré*. „Când Tora iese din gura preoților”, citim, „Dumnezeu vorbește despre aceștia ca și cum ar fi îngeri slujitori” [*Korah*, §119]).

Textul nostru poartă titlul „Pentru *Maskil*”. Același titlu apare și în *Manualul de Disciplină* în pasajul ce discută despre cele două duhului pe care Dumnezeu le-a pus în fiecare om (col. iii–iv). Nu este sigur ce anume înseamnă cuvântul ebraic *Maskil* în aceste contexte. De regulă, poate însemna fie (a) cel care este înzestrat cu pătrundere interioară, fie (b) cel care încearcă să le împărtășească altora această viziune¹. Dacă ultima

¹ Cuvântul apare cu acest ultim sens în Dan. 12.3, unde totuși este de obicei tradus prin: „că sunt înțelepți”.

variantă este mai plauzibilă, atunci este posibil ca atât textul de față, cât și pasajul din *Manual* să aibă rolul de „predici model” pentru instructorii religioși ai comunității. Într-adevăr, putem chiar să ne aventurăm în a spune că erau discursuri de inițiere desemnate pentru a acompania lecturi din *Lege*; de pildă, documentul de față era cuplat cu acea secțiune din Numeri ce include Binecuvântarea Preoțească, iar pasajul din *Manual* cu „lecții” din Deuteronom (de pildă, 11.26 *sqq.*: „Iată, pun astăzi înaintea voastră binecuvântarea și blestemul”). Josephus ne spune explicit că în cadrul Comunității asemenea expunerii erau ceva obișnuit în predicile sabatice.

Textul acestui document este foarte fragmentar, iar în unele cazuri rubricile care arată cui îi este adresată binecuvântarea lipsesc. Dar sensul general al binecuvântării în sine arată, de regulă, pe cine are în vedere. În această privință am urmat sugestiile editorilor originari. În ceea ce privește restul, revizuirile noastre (indicate prin paranteze) se bazează pe o recunoaștere a acelei metode exegetice scripturare de bază evidențiate mai sus.

Manualul de Disciplină

Despre Legământ (i, 1-15)

Toți cei ce vor să se alătore comunității trebuie să se lege prin legământ să-i respecte pe Dumnezeu și pe oameni;

să trăiască după anumite rânduieli;

să-L caute pe Dumnezeu [];

să facă ceea ce este bine și drept în ochii Lui, potrivit cu ceea ce s-a transmis prin Moise și profeții care L-au slujit;

să-i iubească pe toți cei aleși de Dumnezeu și să urască tot ceea ce El a respins;

să se țină departe de tot ce este rău și să se alipească de tot ce este bun;

să se poarte cu credință și drept în această lume și să nu mai urmeze învățoșarea sufletului¹ și desfrânarea ochilor², făcând tot felul de răutăți;

să aducă într-o frăție a dragostei împărtășite pe toți cei ce și-au mărturisit voința de a asculta poruncile lui Dumnezeu;

să se alătore comunității închinată lui Dumnezeu;

¹ Ier. 3.17.

² Cf. Num. 15.39, Ez. 6.9.

să meargă cu credință înaintea Lui, potrivit cu legile și poruncile pe care El le-a dat;

să-i iubească pe toți copiii luminii¹, pe fiecare potrivit locului pe care-l are în comunitatea lui Dumnezeu;

să-i urască pe toți copiii întunericului, potrivit cu măsura vinii pe care o poartă fiecare, și pe care Dumnezeu în cele din urmă îi va judeca.

Toți cei ce își mărturisesc păcatele pentru a sluji adevărului lui Dumnezeu trebuie să o facă cu toată puterea și cu tot sufletul, iar toate bunurile lor vor aparține comunității lui Dumnezeu², astfel ca mințile lor să fie curățite de Adevărul preceptelor Sale, puterea lor să fie călăuzită de căile Sale desăvârșite, iar bogăția să le fie rânduită cu ceea ce Domnul a hotărât dinainte.

Ei nu trebuie să se abată în niciun fel de la ascultarea poruncilor lui Dumnezeu atunci când timpul i-a rânduit; ei nu trebuie să fie nici împotriva vremurilor, dar nici să se supună lor³.

Nu trebuie să se abată de la adevărul⁴ lui Dumnezeu, nici la stânga, nici la dreapta.

Despre inițiere (i, 16-ii, 18)

Mai mult, toți cei ce se alătură comunității fac un legământ înaintea lui Dumnezeu prin care trebuie să împlinescă tot

¹ Luc. 16.8; Ioan 12.36; Ef. 5.8. Cf. de asemenea, Luc. 1.79; Ro. 2.19.

² Așa și printre esenieni: Josephus Flavius, *Război*, II, viii, 3; Philon, citat de Eusebiu, *Praep. Ev.*, viii, 11; Porfir, „Abstență față de carnea de animal”, p. 381 (ed. Leyden, 1620). La fel și pentru creștinii de început: Lucian, *De morte Peregrini*, c. 13.

³ Nenumăratele variante ale calendarului au fost un motiv de dispută între evrei și diverse secte, printre care și samaritenii.

⁴ Cuvântul „adevăr” este adesea folosit în manuscrise în sensul specific al legii mozaice (*Tora*). La fel și samaritenii trimit la adevăr în sensul de „Adeverire” (*Qushtâ*).

Respect pentru oameni și cărți

ceea ce El a hotărât, fără a da în lături din pricina fricii sau a groazei¹ sau din cauza vreunei încercări la care au fost supuși de către Belial.²

Când fac acest Legământ, preoții și leviții rostesc o binecuvântare în fața lui Dumnezeu și în fața celor pe care Dumnezeu i-a făcut să vadă adevărul Său; iar cei care intră în Legământ trebuie să rostească după ei: „amin, amin”³.

Apoi preoții repetă mărețele fapte ale Domnului așa cum apar în toată slava puterii Sale, slăvind mila Sa arătată lui Israel, în vreme ce leviții amintesc toate nelegiuirile copiilor lui Israel și toate păcatele pe care le-au săvârșit sub stăpânirea lui Belial. Și toți cei ce intră în Legământ trebuie să se mărturisească spunând după preoți: „Ne-am purtat greșit, am păcătuit, am făcut fărădelegi noi înșine și părinții noștri și astfel ne-am îndepărtat de adevăr. Așadar, Dumnezeu a făcut bine aducând judecata Sa asupra noastră și asupra părinților noștri⁴. Totuși, din vremuri străvechi, El s-a aplecat cu mila asupra noastră, așa cum o va face în toate veacurile ce vor veni”.

Apoi preoții vor rosti o binecuvântare asupra celor ce s-au îndepărtat de Dumnezeu⁵ și care au trăit în păcat până atunci, spunând așa: „Fie ca Domnul să te binecuvânteze cu tot binele și să te ferească de tot ce este rău, luminându-ți sufletul cu înțelegerea lucrurilor și slăvindu-te în cunoașterea celor veșnice, ca ridicându-și El chipul milostiv asupra ta să-ți dea pacea veșnică⁶.

¹ Cf. Mișna, *Berachoth*, V,4.

² Cf. *Jubilee*, 1,20; *Testamentul lui Ruben*, ii; *Testamentul lui Levi*, iii; *Testamentul lui Zebulun*, ix, *Testamentul lui Naftali*, ii; *Testamentul lui Beniamin*, vi, de asemenea, *Didahia*, xxi. 3.

³ „Amin” (sau „Amin, amin”) era răspunsul standard la un jurământ: Num. 5,22; Deut.27, *passim*; Mișna, *Shebu'oth*, V, 2.

⁴ Ps. 106,6 Aceasta e formula obișnuită a confesiunii pentru ziua Izbăvirii.

⁵ Cf. dezvoltării acestei idei în Ef. 1.11 Ro. 8.17; Gal. 3.29 etc. și cf. G. Dalman, *The worlds of Jesus* (1902) p. 125 sqq.

⁶ O extindere a binecuvântării preotești, Num. 6.22-27.

Leviții însă trebuie să rostească un blestem asupra celor care au făcut legământ cu Belial și să spună: „Blestemat să fii pentru toate vicleniile tale. Fie ca Dumnezeu să te dea în mâinile celor ce caută răzbunare și să lase nimicirea urmașilor tăi în mâinile celor ce se vor bucura de răsplata noastră. Blestemat să fii, dincolo de orice nădejde. Chiar dacă faptele tale sunt săvârșite în beznă, fii blestemat să arzi în focul veșnic¹. Fie ca Dumnezeu să nu-ți acorde nicio îngăduință atunci când o vei cere, nici iertare pentru nedreptățile săvârșite. Fie ca El să-și arate chipul mânios dinaintea ta, ca astfel să-ți arate răzbunarea Lui. Fie ca nimeni să nu-ți dorească pacea cuvenită doar celor ce-și strigă în adevăr moștenirea”².

Și toți cei care intră în Legământ trebuie să repete după ei această binecuvântare și acest blestem și apoi [vor zice] „Amin, amin”.

Apoi preoții și leviții vor continua să spună: „Blestemat să fie cel ce a intrat în Legământ³ cu pata idolatriei în suflet și care și-a arătat nedreptatea înaintea Lui⁴ și care, când aude preceptele acestui Legământ, se laudă în sinea lui, zicându-și: «Voi avea pacea, chiar dacă aș urma pornirile inimii mele!» Dar fie că-și urmează poftetele, fie că este însetat de împlinirea lor⁵, acesta va fi lepădat și nu va fi iertat.

Fie ca Domnul și mânia judecăților Sale să-l nimicească în focul veșnic și fie ca toate blestemele de temut din acest Legământ să se pogoare asupra lui.

¹ Cf. Mat. 18,19; Dalman, *The Words of Jesus*, p. 161.

² Ebraica este obscură, fiind propuse diferite interpretări cu privire la acest pasaj.

³ Printr-o greșeală a scribului, sintagma „pentru toți care au venit” a fost transformată în textul original astfel încât să urmeze mai degrabă după „intră” decât după „blestemat va fi”.

⁴ Iez. 7,19; 14,3, 7.

⁵ Deut. 29,19. Același pasaj este citat cu sens asemănător în *Învățăturile Apostolilor*, ii, 23 siriace.